

Könsrelaterat våld under Covid-19

Sammanfattning av samtal med partner i Asien,
Latinamerika, Afrika och Mellanöstern.

Samtalen genomfördes i november och december 2020

“The perpetrator is still in the house which makes it difficult for survivors to call for support”

Partner från Jordanien

“The pandemic has underlined that home is the most dangerous place for women and girls.”

Partner från Colombia

“Now it is time to address these issues. Our theme is more important than ever. We need to advance women’s rights. Now it is time to act.”

Partner från Irak

Innehåll

Innehåll.....	2
Introduktion	3
<u>Sammanfattande analys</u>	3
Metod	5
1. DEN AKTUELLA SITUATIONEN OCH HUR DEN FÖRÄNDRATS	6
1.1 Den ekonomiska krisen och dess inverkan på könsrelaterat våld	6
1.2 Tillbakagång av rättigheter.....	7
1.3 Ett allt mer omfattande och brutalt våld i nära relationer och våld mot kvinnor	7
1.4 Könsrelaterat våld riktat mot barn.....	8
<u>Kvinnlig könsstympning</u>	8
<u>Barnäktenskap</u>	9
<u>Barnarbete</u>	9
1.5 När skolan inte skyddar längre	9
1.6 Ekonomiskt könsrelaterat våld.....	10
1.7 Nya former av könsrelaterat våld – trakasserier online och trafficking.....	10
2. BEMÖTANDET AV VÅLDET/RESPONSEN.....	12
2.1 Tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR)	12
2.2 Skyddade boenden	13
2.3 Rättsväsendet	13
<u>Polis och rättssystem</u>	14
<u>Rapportering av våld</u>	14
2.4 Ökad solidaritet på lokal samhällsnivå	15
2.5 Organisationernas omställning under pandemin.....	16
<u>Aktiviteter riktade mot könsrelaterat våld och för tillgång till sexuell och reproduktiv hälsovård</u>	17
<u>Arbete via och med religiösa ledare och män</u>	17
<u>Radio och sociala medier</u>	18
2.6 Pandemins konsekvenser för medarbete i partnerorganisationer	18
3. FRAMTIDEN	20
3.1 Lokaliseringsagendan	20
3.2 Religiösa aktörers roll i arbetet	21
3.3 Prioriteringar vid en återbyggnad – sociala trygghetssystem, förstärkt rättssystem och en rättvis arbetsmarknad	23
<u>Sociala trygghetssystem</u>	23
<u>En rättvis arbetsmarknad</u>	24
3.4 Möjligheter framåt - En öppning för svåra samtal samt ett behov av handling	24

Introduktion

Sammanfattande analys

Covid-19 pandemins konsekvenser har skapat en ökad ojämställdhet i världen. Många års tillkämpade mänskliga rättigheter har tryckts tillbaka och en allt större ekonomisk ojämlikhet breder ut sig. De sedan tidigare befintliga maktobalanserna har fördjupats och gjort att olika grupper drabbats på olika sätt. I pandemins spår har det även rapporterats om ett kraftigt ökat könsrelaterat våld som framförallt drabbat kvinnor och flickor. FN:s statistik visar på en uppgång med 30 % och kallar våldet i hälsopandemins spår för en skuggpandemi.

Act Svenska kyrkan har tillsammans med civilsamhällesorganisationer runt om i världen kartlagt det könsrelaterade våldet under året som gått. Kartläggningen bekräftar och fördjupar den bild som FN och andra internationella organisationer vittnat om.

Ett allt brutalare våld

I den dystra bild som framträder beskrivs inte bara ett ökat våld utan även ett våld som blivit mer brutalt och tagit sig nya former. Partner beskriver att ekonomisk stress kopplad till patriarkala strukturer och en ökad isolering är starkt bidragande orsaker till det eskalerande våldet.

Den ekonomiska press många människor lever under leder till desperata överlevnadsstrategier. När barnen går hungriga men ingen mat finns att äta riskerar människors kroppar att bli det enda kapitalet man har att tillgå. Barn tvingas i arbete, flickor gifts bort i barnäktenskap av ekonomiska skäl och kvinnor tvingas till prostitution. Skyddande strukturer som till exempel skolan har för många barn försvunnit på grund av restriktioner kollade till pandemin.

Statistik synliggör problemen

Act Svenska kyrkans partner beskriver hur kvinnors och flickors rättigheter försämrats under pandemin. Oron är stor att en redan utbredd straffrihet ska fördjupats. Staten har ett stort ansvar att mitt i pågående pandemin adressera dessa frågor för att inte acceptera en normalisering av våldet, poängterade samtalsdeltagarna.

Tillgång till rättssystemet och möjligheterna att rapportera övergrepp som under pandemin varit begränsade behöver förbättras. Tillförlitlig statistik är också oerhört viktigt i sig för att frågan om våld mot kvinnor och flickor inte ska osynliggöras. Pandemin har visat stora svagheter i systemen att rapportera in statistik. Den officiella rapporteringen motsvarar inte den verklighet kvinnoorganisationer och civilsamhällesaktörer ser. System för att inhämta och säkerställa en bättre hantering av statistik där kvinnoorganisationer och andra civilsamhällesaktörer ingår bör prioriteras.

Statens ansvar

Flera partner beskriver hur den hårda belastningen på hälsosystemens av insjuknade i Covid-19 gjort att andra medicinska behov åsidosattes. Särskilt nämns tillgången till sexuell och reproduktiv hälsovård både för mödrahälsovårdsrelaterade frågor och stöd och vård vid övergrepp. Detta har

naturligtvis fått ödesdiga konsekvenser för barn- och mödrahälsovård och även dödlighet. Bara i Sydafrika ökad mödradödligheten med 30% under nedstängningen av samhället.

Mot bakgrund av detta lyfte flera partner ett behov av att stärka sociala trygghetssystem och förespråkar en utbyggnad av vård och omsorg. Vid återbyggnaden av samhället måste även andra områden ses över av så att gårderna för att bygga upp samhällen igen inte förstärker olika gruppers utsatthet. Ett exempel på det som poängteras av flera är just arbetsmarknaden. I Colombia och Sydafrika beskrivs hur regeringen prioriterat infrastrukturprojekt vilket innefattar traditionellt manliga yrken. Då den ekonomiska krisen påverkat kvinnodominerade sektorer hårdast bör stater i återuppbyggnadsfasen även göra en jämställdhetsanalys av planerade insatser.

Lokalt ägarskap allt viktigare

Baserat på de erfarenheter som gjorts under pandemin menar flera partner att biståndsaktörer i framtiden kommer att bli allt mer beroende av organisationer och individer baserade närmre rättighetsbärare. Insatser som görs bör därför sträva efter att stärka kapaciteten och ägarskapet hos lokala aktörer. Det skapa i sin tur förutsättningar för innovativa lokala lösningar.

Ytterligare en viktig aspekt i arbetet för ett stärkt lokalt ägarskap är strävan att inkludera överlevare av våld, i analyser, genomförande och utvärdering av insatser (a survivor centered approach). Personer med egna erfarenheter har unika perspektiv som gör insatser mer ändamålsenliga, effektiva och hållbara. Det faktum att överlevare av könsrelaterat våld ofta reduceras till offer och berövas sitt aktörskap är också en dimension som bör beaktas.

För att kunna göra detta menar partner i bland annat Palestina att det krävs en ökad flexibilitet i hela systemet; från lokala samhällen till implementerande aktör/organisationer och ända upp till givare.

Religiösa ledares inflytande

Religiösa och traditionella ledare ses som viktiga målgrupper i arbetet med ett normativt förändringsarbete på lokal och nationell nivå. De har makt och inflytande på flera nivåer i samhället och i frågan om könsrelaterat våld har de både fungerat som en positiv och negativ kraft. Här beskrivs dock goda exempel på initiativ till konstruktiv dialog med aktörer som tidigare var svåra att nå. Omfattningen av våld mot kvinnor och flickor har gjort att frågan inte längre går att ignorera. Liknande konversationer och samarbeten med politiska beslutsfattare har påbörjats i några afrikanska länder.

Respons som är hållbar över tid

Partner välkomnar de initiativ och sammanhang där frågan om könsrelaterat våld uppmärksammas men menar samtidigt att det finns en risk att det efter hand nedprioriteras. Partner i Kenya trycker på vikten av ett koordinerat påverkansarbete mellan aktörer på lokal, nationell och internationell nivå för att frågan ska finnas kvar och att hållbara insatser ska utarbetas.

En partner i Sydafrika trycker även på att pandemin visat att även samhällen i Afrika trots de utmaningar som kan finnas där, har förmåga att snabbt ställa om och etablera en infrastruktur för att bemöta pandemin. Den kunskapen och erfarenheten borde kunna kanaliseras i att bemöta könsrelaterat våld och även tillgång till sexuell och reproduktiv hälsovård.

Jämställdhet kan inte vänta

Forskning visar att våld mot kvinnor är ett av de största hindren för samhällsutveckling. När en återuppbyggnad av samhället sker riskerar jämställdheten att halka ned på agendan. Men för den drabbade är "sedan" alltid för sent. Kampen för jämställdhet måste därför göras till en absolut prioritet och bland annat inkludera ett aktivt arbete med att förändra förtryckande normer, tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR), sociala trygghetssystem och en jämställd arbetsmarknad.

Partner bekräftade under runda bordssamtalen behovet av att gå ifrån ord till handling. Och att det inte kan vänta tills hälsopandemin är över. Den verklighet av våld de på daglig basis möter riskerar skapa sår för generationer framöver och kan därmed inte vänta tills hälsopandemin är över. Därav måste relevanta aktörer på olika samhällsnivåer mitt under pågående kris, bidra till att aktivt förebygga och motverka könsrelaterat våld.

"Now it is time to address these issues. Our theme is more important than ever. We need to advance women's rights. Now it is time to act."

Partner från Irak

Metod

Under november och december genomfördes fyra rundabordssamtal med partnerorganisationer från Afrika, Mellanöstern och Nordafrika (MENA), Latinamerika och Sydostasien. Totalt deltog representanter för 23 olika organisationer i 13 länder. ¹Alla organisationer är engagerade i jämställdhetsarbete på olika samhällsnivåer.

Analysen av materialet har gjorts av policysamordnare (regionala och tematiska) på ACT Svenska kyrkan. Maria Bard, policyrådgivare för demokratiskt utrymme och sakkunnig inom könsrelaterat våld har koordinerat och lett processen.

I sammanfattningen nedan har vissa citat från rundabordssamtalet som genomförts lagts in i texten. Dessa är anonymiserade för att skydda de personer som medverkade.

Act Svenska kyrkan genomförde en liknande kartläggning under våren 2020. Då användes både rundabordssamtal och skrivna inlägg som underlag för kartläggningen.

Vid frågor kontakta Maria Bard maria.j.bard@svenskakyrkan.se

¹ Afrika – Sydafrika, Zimbabwe, Uganda, Kenya. Mellanöstern (MENA) – Irak, Jordanien, Palestina, Egypten. Asien – Myanmar, Indien. Latinamerika – Honduras, Colombia, Guatemala.

1. DEN AKTUELLA SITUATIONEN OCH HUR DEN FÖRÄNDRATS

Covid-19 pandemin har skapat flera kriser som slagit oproportionerligt hårt mot kvinnor, både ekonomiskt, rättighetsmässigt och även våldsmässigt. FN beräknar att våld baserat på kön har ökat med hela 30%. Act Svenska kyrkans partner bekräftar hur våldet ökat och blivit mer brutalt och hur grupper som sedan tidigare var i utsatta situationer, så som migranter eller kvinnor med funktionsnedsättningar, blivit allt mer utsatta. De beskriver hur de i sin verksamhet ser en ökning av våld i nära relationer, barnäktenskap, kvinnlig könsstympning, sexuellt våld online och ekonomiskt våld. Skolan som tidigare fungerat som ett skydd för många barn försvann när samhällen stängdes ned. När de väl öppnades upp var det många barn och framförallt flickor som inte återvände.

Två av de tydligaste förklaringarna till det ökade våldet menar flera av Act Svenska kyrkans partner är den globala ekonomiska krisen samt tillbakagången av rättigheter som framförallt skyddar kvinnor och flickor.

1.1 Den ekonomiska krisen och dess inverkan på könsrelaterat våld

I samtliga regioner beskriver partner den ökade utsattheten som befolkningen upplever och befinner sig i på grund av de förlorade inkomster. Kopplingarna mellan den ökade ekonomiska stressen, patriarkala normer och strukturer samt en ökad isolering ses som starkt bidragande orsaker till det eskalerande könsrelaterade våldet. Detta är ett återkommande tema i samtliga samtal och beskrivs som en av de viktigaste faktorerna till det ökade våldet.

Förlusten av förvärvsinkomst har också gjort att allt fler grupper som tidigare var ekonomiskt stabila, hamnat i ökad utsatthet.

- **Indien:** *We have seen that unemployment and people losing their jobs triggers GBV in the household. Because you cannot provide food or manage resources within women's group? If the government can address the unemployment, GBV will be reduced.*
- **Irak:** *In the beginning, we saw a big increase of GBV. The movement restrictions have lifted a bit but we still see an economic crisis because of this pandemic.*
- **Egypten:** *Different economic social classes were affected too. Higher rates of gender-based violence because women and men lost sources of income. A lot of stress on men for being breadwinners, losing their jobs and then violence increased. Child labor increased because sources of income were needed.*
- **Irak:** *Some people have been vulnerable for GBV before, but now this vulnerability category has increased also including middle income families. Increasing across other sectors in the society.*

Den ekonomiska tillbaka gången vi ser drabbar kvinnor hårdare än män eftersom de ofta är verksamma i de sektorer som drabbas hårdast av nedstängningarna. Likaså har de ett större ansvar för oavlönat hushållsarbete. Det förstärker den ekonomiska ojämlikheten mellan könen vilket i sin tur förvärrar utsattheten och skapar ett behov av att finna nya och ofta desperata sätt att försörja sin familj och sig själv.

- **Egypten:** *Women were pushed out from work force. They worked in sectors that were hit more badly than others. Domestic workers were affected. Women were most vulnerable in these sectors. Even in more stable sectors, like banks or companies, women were pushed out because schools closed and online education. Women in Egypt are responsible for childcare.*
- **Palestina:** *When it comes to economic violence, mostly women and people of different gender identities lost their jobs. And people working in the informal economy, mainly women. If they sold food, sold ethnic craft was stopped.*
- **Colombia:** *Unpaid work at home has increased. Unemployment and poverty have increased most among women. Typical women's professions have been hit by unemployment due to Covid-19. In many families, you choose for the woman to stay at home to tend to the family needs, instead of the man. Our analysis is that Covid-19 has increased the inequality that already existed. That is why we say that the measures taken by the government regarding Covid-19 must also be directed at existing gender inequalities.*

1.2 Tillbakagång av rättigheter

Act Svenska kyrkans partner beskriver hur rättighetssystemen för kvinnor och flickor försämrats under pandemin. Allra tydligast lyfts det i samtalen med partner från Latinamerika där oron är stor att en redan utbredd straffrihet ska fördjupas. De framsteg för kvinnor och flickor skydd och rättigheter som innan pandemin vunnits, riskerar nu försvinna helt. Statens ansvar att i den pågående pandemin adressera dessa frågor är avgörande för att inte acceptera en normalisering av våldet, poängterade samtalsdeltagarna. I Palestina beskrev även partner hur unga kvinnor som engagerar sig i jämställdhetsfrågor och mot könsrelaterat våld, upplever sig extra granskade och utsatta av myndigheter vilket gjort att de i större utsträckning än tidigare måste agera i skymundan.

- **Colombia:** *We need to bring about a cultural change, a change so that gender-based violence is not accepted. The state must fight impunity because it sends the wrong message. They must emphasize that violence against women is totally unacceptable.*
- **Guatemala:** *We had special courts for women which have been closed during the pandemic.*
- **Colombia:** *The presidential women's secretariat which was installed after the peace agreement to strengthen the role of women in society is being faced out.*

1.3 Ett allt mer omfattande och brutalt våld i nära relationer och våld mot kvinnor

I många av våra partnerländer var det könsrelaterade våldet redan väldigt högt men Act Svenska kyrkans partner beskriver hur våldet ytterligare ökat men även blivit mer brutalt. I Guatemala, Colombia och Sydafrika vittnar partner ett allt mer frekvent våld med dödlig utgång – femicide. Likaså beskrivs hur de grupper som redan tidigare levde i utsatthet fått det allt svårare. Minoritetsgrupper i Myanmar, migranter i Colombia, prostituerade i Zimbabwe, personer som lever med funktionshinder i Sydafrika är några grupper som speciellt lyfts fram.

Partner beskriver hur kvinnor lämnar sina familjer på grund av det omfattande våldet de utsatts för. Våldet ändrade då form, och männens våld riktades istället mot de kvarvarande barnen. I Honduras beskrivs hur det blivit svårare att nå utsatta barn som drabbats av sexuellt våld då rättssystemet försvagats under coronapandemin då stater satt lagar ur system. En av personerna i kartläggningen som arbetar som jurist beskriver frustrerat hur fruktansvärt det är att se barnen lida men inte kunna göra något.

- **Indien:** *We have seen gang rape and murder cases. Before perpetrators got punishment. But the violence has changed. It is not only gang rape, but they are murdering the victims to remove the evidence.–The police don't want to intervene. The upper-class people involve political leaders etc. The violence has become more brutal. Socially excluded women have been more affected."*
- **Honduras:** *In Honduras the situation was very serious before with 20,000 cases of gender-based violence reported, then there is a large unreported number due to a lack of state presence of the judiciary. When Covid came, the situation got much worse, during 65 days of lockdown there were 47 murders against women.*
- **Colombia:** *We've had a long lockdown of society. Calls to the hotline increased. However, reports on gender-based violence to the authorities have not increased. The pandemic has underlined that home is the most dangerous place for women and girls.*
- **Sydafrika:** *During the lockdown period women raised inequalities, GBV. Was a huge increase of GBV in the beginning. When opening up the lockdown, women could visit others for support, safe spaces. Rates may have gone down but it doesn't mirror the reality.*
- **Uganda:** *We have seen incest in families. When women are leaving, because of increased levels of GBV, men are starting to have sex with children. We found pregnant girls in 3-4 families last month. The fathers had raped their girls. In one family, one father had impregnant two daughters.*

1.4 Könsrelaterat våld riktat mot barn

Vid kriser ökar risken för desperata åtgärder och negativa överlevnadsstrategier. Pandemin har förstärkt barns utsatthet och olika former av könsrelaterat våld. Vi ser en kommersialisering av kvinnors och barns kroppar genom barnäktenskap, kvinnlig könsstympning och prostitution. Tonåringar och barn som blivit gravida är ytterligare ett uttryck för ett ökat våld. Partner beskriver även att barnarbetet ökat, något som partner just beskriver pojkar särskilt drabbade av.

Kvinnlig könsstympning

Partner i framför allt Afrika berättade att kvinnlig könsstympning ökat under pandemin. Då skolorna inte längre utgjorde ett skydd för flickorna utnyttjade vissa föräldrar (mödrar) möjligheten att se till att flickorna blev könsstympade.

- **Kenya:** *Women church leader has expressed that some women have taken their daughters to do FGM. That has increased in some areas. "Women have seen the advantage of lockdown to get the girls to get the cut".*

Barnäktenskap

Partner har noterat att förekomsten av barnäktenskap har ökat under pandemin. En anledning som partner i Uganda lyfte var att föräldrar som förlorat sina inkomster såg barnäktenskap som en ny källa till inkomst. Ett annat uttryck för unga flickors utsatthet var att man frivilligt gick in i äktenskap då man såg det som enda möjligheten till trygghet.

- **Uganda:** *Statistics from police, local government show that child marriages happened during lockdown and it is reported now [...] Because parents need income. Girls are getting married and the parents get a bride price, like a cow. This is on rise because of bad economic conditions. [...] Some girls have entered willingly to marriage to survive, to find something to eat, for survival instincts.*

Barnarbete

Då föräldrars inkomst försämras ökas enligt vissa parter deras förväntan på barnen att bidra ekonomiskt. Detta är något som framförallt påverkar pojkar menar partner i Jordanien.

- **Jordanien:** *Child labor has also increased. Many houses have lost sources of income, work so children, mainly boys take the responsibility to work. They will not continue going to school and instead start working. Especially in rural areas. The level of dropout from schools has increased. Many work in the informal economy to support their families. The education of children. We encourage children to go to school. We struggle to maintain them in online education. We don't have numbers so far. People with disabilities are struggling to get services*
- **Egypten:** *Child labor increased because sources of income were needed.*

1.5 När skolan inte skyddar längre

Skolan utgör många gånger ett skydd för barn. Förutom att skolan ökar barns möjlighet till ekonomisk utveckling i framtiden så skyddar den även många barn från olika former av våld. När skolor stängdes ned beskrev partner hur situationer för barnen förvärrades och att de blev mer utsatta för våld. Bland annat giftes allt fler flickor bort i barnäktenskap samt utsattes för könsstympning. När skolorna öppnats upp är det många barn, framförallt flickor, som inte kommit tillbaka till sin utbildning. En partner beskrev hur de vid ett besök i en skola fick veta att enbart 30 av 100 flickor återvänt. För en del flickor handlar det om att de blivit gravida eller gifts bort. För många familjer var detta ett uttryck för en försvårade ekonomisk situation, då man inte längre hade råd att sätta alla barn i skolan. Pojkar blev då prioriterade över flickor.

När skolorna i många länder övergick till undervisning online ökade många kvinnors arbetsbörda. Förutom att det krävde mycket tid saknade många de digitala kunskaper som krävdes för att stödja barnen.

- **Kenya:** *The closure of schools has contributed to worse conditions for girls, they are exposed to violence. In schools they were safe.*

- **Uganda:** *My organization has attended school meetings, very few girls have reported back to school, 30 out of 100. They might be pregnant, have been married.*
- **Zimbabwe:** *In Zimbabwe, girls are not coming/reported back to school. Some of them were given away, child marriages. We are trying to rescue them together with the police. Parents cannot afford to send children to school. Girls are deprioritized comparing to boys. The lock down made it worse.*
- **Palestina:** *Online education, in cities they are connected, in remote areas they are not. And they might have one laptop, and five, six children. This adds on the burden of women who does not have technological expertise. The mothers don't know what to do. 50% of students were able to join education, the same for girls and boys.*

1.6 Ekonomiskt könsrelaterat våld

Könsrelaterat våld omfattar inte bara fysiskt våld utan även andra former, som ekonomiskt våld baserat på kön. Act Svenska kyrkans partner beskriver en ökning av ekonomiskt våld i bland annat Palestina, där företeelsen att kvinnor tar lån medan männen är skrivna på tillgångarna ökat. Detta sätter kvinnor i en svår situation då de riskerar juridiska konsekvenser, till och med fängelsestraff, då familjens ekonomi försämrats drastiskt på grund av Covid-19.

- **Palestina:** *Women give their husbands checks, written under their names and the husbands use them. The men do not have enough money. The checks are on women, who does not have money in the bank. The women are taking to prison because of this. We have checks on hundreds, thousands, and millions of dollars. These women risk prison. We have noticed that women take most of the loans to the house, but the husband owns the house.*

1.7 Nya former av könsrelaterat våld – trakasserier online och trafficking

Partner såg att pandemin tvingat fram nya former av könsrelaterat våld, bland annat sexuellt våld online. Detta lyftes främst i Asien och MENA.

Partner i Sydafrika funderade på om det faktum att så många unga kvinnor försvunnit under pandemin kunde bero på trafficking.

- **Myanmar:** *Online abuses have increased and harassments. I personally have been harassed and blackmailed. Sexual harassments online. It is horrible. It is different now comparing to earlier this spring*
- **Myanmar:** *We conduct our classes online. Some of the students are writing nasty things to others. People can chat to each other privately so there are cases reported by female students that they are harassed by male students. Some parents want to report to the police. We have now created a student policy handbook. We have stopped allow individual chatting. We are helping the female students.*

- **Sydafrika:** *There is an increase of broken families coming up. The breadwinner has moved out from the home. No income for the family. The girls have looked for alternatives – job. Children are missing in South Africa, cannot be allocated. Possible connection to trafficking.*

2. BEMÖTANDET AV VÅLDET/RESPONSEN

Sammanfattningsvis målar Act Svenska kyrkans partner en bild där staten till stor del missat att möta kvinnor, flickor och HBTQI-personers behov. Avsaknaden av en jämställdhetsanalys av responsen på Covid-19 fördjupar dessa gruppers utsatthet. Som jämförelse nämns Ebolaepidemin i Sierra Leone, då det dog omkring fyra gånger så många kvinnor och barn i mödra- och barnrelaterade dödsorsaker som i sviterna av Ebola.

Partner beskriver hur ställt om sin verksamhet och använt befintliga strukturer och nätverk för att nå och stödja våldsdrabbade. Likaså beskriver de hur lokala samhällen ställt om och försökt att bemöta krisen.

2.1 Tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR)

Flera partner beskriver hur den hårda belastningen på hälsosystemens av insjuknade i Covid-19 gjort att andra medicinska behov åsidosattes. Särskilt nämns tillgången till sexuell och reproduktiv hälsovård både för mödrahälsovårdsrelaterade frågor och stöd och vård vid övergrepp. Förändrade prioriteringar illustreras även på andra sätt. Ett exempel från Honduras är att staten inte prioriterat att köpa in preventivmedel, vilket naturligtvis ökar risken för oönskade graviditeter och i förlängningen aborter.

En konsekvens av att tillgången till professionell hälsovård begränsats är att kvinnor söker sig till andra alternativ för vård i sina lokala sammanhang, genom att konsultera traditionellt utbildade barnmorskor och söka sig till provisoriska förlösningskliniker som upprättats.

- **Sydafrika:** *Access to family planning, services and health care closed down under Covid-19. No possibilities to abortion and contraception for instance. SRHR services and access to health care has been affected.*
- **Palestina:** *The health care in West Bank is really bad but the Israeli system provides excellent health care. During the pandemic, doctors encouraged people not to come if they didn't have covid-19.*
- **Irak:** *Strengthening the health systems to respond better, for instance when it comes to SRHR is important. Since these have been directed away. Complications from childbirth and conceptions have been noticed. Many cannot afford private hospitals and the public ones are under constraint.*
- **Honduras:** *There is also a major shortage of contraceptives in the country. The state was supposed to make purchases, but it hasn't as money has been allocated elsewhere.*
- **Guatemala:** *There are four legal options for contraception. But there's a big shortage of them. And this year only half of the same amount of people who have acquired them last year, have done so. The explanation is that the service in the hospitals to insert spiral etc. went down drastically. In addition, many women were prevented from getting to hospitals for financial reasons, such as increased costs of public transport. There was also a decrease in Prenatal visits.*

- **Colombia:** Compared to 2019, we have noticed a decrease by 50% of the prescription of birth control and as well a decrease in gynecological visits.
- **Guatemala:** The workload of traditional midwives on the countryside, have increased due to healthcare closures and women staying at home.

2.2 Skyddade boenden

Partner i Kenya och Uganda beskriver hur staten tagit ett större ansvar att tillgängliggöra skyddade boende för utsatta personer. Partner i Honduras och Myanmar däremot beskrevs det motsatta. I Myanmar har förbudet att röra sig gjort det omöjligt för överlevare att ta sig till skyddade boende. Kravet på ett negativt Covid-19-test försvårade också tillgängligheten till skyddade boenden. I Honduras beskrevs hur de få skyddade boenden som fanns försämrats avsevärt. Istället för att erbjuda skydd för överlevare av våld har de blivit platser för överlevare från de naturkatastrofer som inträffat nyligen, och inhyst både män och kvinnor.

- **Myanmar:** The government is only active in hotlines and they have safe houses. But is it difficult to access these houses It is quite difficult to get a Covid-19 clearance. There are problems between regions, cannot move easily. It has to be handled in the own region. No safe house access through the government.

2.3 Rättsväsendet

Rättsväsendets bemötande och tillgänglighet under pandemin beskrivs av de flesta partner som bristfälligt och ibland även som del av problemet. I Zimbabwe och Colombia beskrevs hur poliser gjort sig skyldiga till övergrepp mot kvinnor, vilket också gjort att kvinnor inte vågat anmäla brott. Likaså har fall av könsrelaterat våld prioriterats ned ännu mer under pandemin och försvårat möjligheten av överhuvudtaget kunna anmäla övergrepp. Partner från Myanmar beskriver hur deras juridiska ombud har haft oerhört svårt att överhuvudtaget få tillgång till rätt personer inom rättsväsendet. Det beskrivs även hur specialinrättade domstolarna för könsrelaterat våld har stängts ned eller fått minskad kapacitet.

Även olika slags restriktioner för att begränsa smittspridning har försvårat utsatta personers möjlighet att anmäla brott, eller för juridiska ombud att nå till kvinnor och flickor som behöver hjälp.

Ytterligare anledningar till att kvinnor och flickor inte anmält övergrepp är rädslan att utsätta sig för Covid-19 vid besök till myndigheter. Likaså beskrivs rädslan att anmäla en person man lever i samma hushåll som, då våldet ju ofta sker just i hemmet. I Guatemala beskrivs hur kvinnor hellre anmäler i andra städer av rädsla att informationen ska "läcka".

Flera partner beskriver hur de försökte hjälpa våldsutsatta personer att anmäla i efterhand när samhällena öppnade upp efter nedstängningar. Många vittnar om att det varit svårt, men att det är viktigt att det görs då tillförlitlig statistik synliggör frågan och är ett redskap i arbetet att finna lösningar.

Det är en fråga som diskuterats på flera nivåer då den offentliga statistiken i många länder inte har motsvarat den bild som kvinnoorganisationer och andra delar av civilsamhället beskrivit. Det har därmed diskuterats hur civilsamhällesorganisationer kan stödjas ytterligare för att kunna samla in trovärdig statistik. En partner i Colombia betonar vikten av trovärdig statistik för att frågan inte ska osynliggöras av myndigheter eller beslutsfattare och därmed bidra till en försvagning av kvinnor och flickor rättigheter.

Tillgång till korrekt information samt internet beskrevs som viktigt för att öka anmälningarna. Tyvärr beskrevs de grupper som oftast är utsatta för denna form av våld även vara de grupper med minst tillgång till internet och därmed den information och stöd som finns tillgänglig där.

I Uganda och Honduras finns dock två exempel som skiljer sig från den gängse bilden av svagt samarbete mellan rättsväsendet och civilsamhället. I Uganda beskrivs ett exempel på hur rättsväsendet aktivt sökt upp civilsamhället för att utveckla en mer ändamålsenlig respons på den ökade utsattheten. I Honduras har partner med stöd av statliga aktörer lyckats upprätta möjligheter för kvinnor på ett skyddat boende att anmäla brott via videolänk.

Polis och rättssystem

- **Myanmar:** *Data shows domestic violence. Our lawyer is working with the police station. But the police are busy focusing on the pandemic. Even if the woman goes to the police station, they don't open a case. The police station is not working effectively, putting women in a difficult situation. Many cases in Mandalay, also in the minority groups areas.*
- **Uganda:** *The trend has changed in the community. The justice is working better. Because there have been so many cases of gender-based violence. Everyone has been overwhelmed, now we have a gender justice coordination committee who meet every now and then. They look at how many cases that have gone to the police and how are they handled for instance. They have brought people together to find a joint position. Community based solution. Every three months, people look at the reported cases.*

Rapportering av våld

- **Zimbabwe:** *For Zimbabwe, when the lockdown started, organizations did monitoring. Few women reported cases of GBV. The transport system did not work and women were desperate, they had no access to social networks, families, church*
- **Colombia:** *We've had a long lockdown of society. Calls to the hotline increased. However, reports on gender-based violence to the authorities have not increased. [...]There has also been an increase in reports from people living in the capital due to the access to authorities and limitations in movements due to restrictions. Many women also prefer to report in other cities as they are worried information might leak. This has also not been possible during the pandemic due to restrictions.*
- **Jordanien:** *From the beginning of the pandemic we have seen an increase of GBV. We have struggled to enhance the capacity of survivors to report. The main issue is reporting. The impossibility for survivors to report on violence committed to them. Hotlines have increased*

etc. The perpetrator is still in the house which makes it difficult for survivors to call for support

- **Uganda:** *Currently, what we are seeing is that cases that happened during lockdown are being reported now. During the lockdown, it was restrictions, lot of fear. Statistics from police, local government show that. Child marriages happened during lockdown and it is reported now. My organization have sensitization meetings with communities to explain that people understand that they can report now and get support even if it happened 3 months ago.*
- **Myanmar:** *Much statistics are underreported. We have spoken to the local communities, the survivors don't want to report, they are living under the same household (as the aggressor), and don't want to go to the police and report, don't want to go to the hospitals to get medication because of fear of Covid-19.*
- **Colombia:** *Access to the internet is important for women and girls to seek help. Women and girls also need to be better informed about GBV. When information campaigns have been carried out, notifications have increased. The poorest in the city and in rural areas need to have better access to the internet as everything becomes more virtual. If you don't have the internet, you're left out.*

2.4 Ökad solidaritet på lokal samhällsnivå

Då pandemin satte statliga och offentliga skydds- och stödsystem ur spel, beskriver flera partner en ökad solidaritet och ansvarskänsla på lokal samhällsnivå. I Sydafrika beskrivs hur stödgrupper formades där kvinnor hjälper varandra och öppnar upp sina hem som säkra zoner för den våldsutsatta. I Uganda omformas tidigare enbart ekonomiska sammanslutningar och nätverk till att fungera som skydd och förmedling av hjälp. Under #metoo-upproppen startades lokala rörelser i Palestina. Under nedstängningen aktiverades nätverken och användes som informella skyddsmekanismer.

Ökningen av könsrelaterat våld har uppmanat alla att göra något säger en partner i Sydafrika. Partner i Zimbabwe beskriver hur allt fler fått en känsla av ansvar och att de måste vara med och göra något för andra.

- **Sydafrika:** *Circles of support were created. Women meet to support each other and pray. Women come together in small groups. People find a space to support each other, set up networks. GBV have encourages everyone to do something. When the GBV rates went up this became safety net (spaces of safety). The home might not be safe so others opened up safe places in their homes.*
- **Uganda:** *In Uganda and the local communities, we have local groups of women, they have formed new groups who are doing different things. People come together if they have lost someone in the community. You collect resources for expenses, like burial expenses. These groups solve problems. And now they discuss challenge sin the households. Drive for psychosocial support. When people come to discuss something else, other things comes up. People are getting support to report cases to police etc.*

- **Palestina:** *Women were locked in, couldn't call. We received many calls, so we mobilized through social media women who have more freedom and can move. We also used other strategies. We knocked on pans and pots, etc, if a woman was abused to create awareness and try to get her help. In every neighborhood, three or four young women knocked on things and could help.*

2.5 Organisationernas omställning under pandemin

Samarbetspartner till Act Svenska kyrkan beskriver hur de ställt om sitt arbete på en rad olika sätt för att bistå överlevare av könsrelaterat våld. De använde befintliga strukturer och verksamheter för att finna kanaler till överlevare av könsrelaterat våld. Partner i Zimbabwe beskriver hur de utbildat existerande lokala fredsgrupper i kunskap om och bemötande av könsrelaterat våld. Medlemmar i grupperna upplät sina hem som "säkra zoner".

Act Svenska kyrkans partner var tvungna att finna kreativa sätt att komma i kontakt med utsatta personer då rörelseutrymmet att själv söka hjälp blivit begränsat. Det handlade om att ge information via matpaket (Sydafrika) eller att i organisationens vanliga informationsfoldrar lägga in information om hur man kan få hjälp (Irak).

Att fortsätta arbeta genom och tillsammans med religiösa ledare var oerhört viktigt för möjligheterna att nå utsatta grupper och bidra med förebyggande information, så väl som information om var hjälp fanns tillgänglig. Genom panafrikanska nätverk har Act Svenska kyrkans partner bistått med utbildning av religiösa ledare med teologisk reflektion kring GBV och även positiv maskulinitet av mansgrupper.

Samtidigt som religiösa ledare kan vara en positiv kraft för förändring av samhällen, beskriver partner i exempelvis Honduras hur de varit del av problemet och att det därav varit oerhört viktigt med en konstruktiv dialog. Något som kommit till stånd under pandemin.

Fler partner beskrev hur viktigt det var och är att använda radion för att sprida information om smittan, om vilken hjälp man kan få för att inte bli utsatt, och hur man kan söka hjälp. Man har där använt sig av tongivande personer inom samhället som religiösa ledare i informationsspridningen. Även sociala medier har kommit att bli ett användbart verktyg i länder som Sydafrika.

Där har samarbete med influencers varit av vikt. Det senare har inte använts av partners, men anses vara något som bör användas mer framåt då man sett andra aktörer göra så med framgång.

Vissa partner beskriver hur det genom sociala medier och online-verktyg lyckats nå utsatta och även medarbetare som befinner sig närmare rättighetsbärare. Det har upplevts som positivt. Samtidigt har man också lyft utmaningen med att många grupper och individer som inte har tillgång till internet och att det i sig blir en rättvisefråga som måste beaktas i arbetet framåt.

Samtidigt som organisationer anpassat sig beskriv även stressen som uppkommer av att inte kunna förutse framtiden och därmed inte kunna planera verksamheten så väl som önskats. Den globala ekonomiska krisen påverkar även partners verksamhet och bidrar även det till svårigheter i långsiktig planering.

Aktiviteter riktade mot könsrelaterat våld och för tillgång till sexuell och reproduktiv hälsovård

- **Zimbabwe:** Access to contraception was a big problem, no transport to health centers, health centers were closed or required certificates on Covid-19 free proof (which were too expensive for people to pay), and the restrictions made it more difficult. We had mobile clinics distributing contraception and councilors supported women struggling with problems at home. We also referred survivors of gender-based violence, if they need concealing or support.
- **Sydafrika:** We used food packages to save women from difficult health situations. We also handed out pads, sanitary solutions. Dignity packs for young women.
- **Myanmar:** We have established a method to reduce cases of gender-based violence in domestic settings. We engage women and some men on how violence can deescalate, and we talk about anger and its impact on gender-based violence. Not a totally new method. But a new strategy to go along with the education workshops we are giving.
- **Myanmar:** We cannot go to the villages because of the lockdown. We have formed community-based groups going from house to house, rather than to do a big training. We use proper safe measures and do awareness raising at homes with fewer people. To do awareness raising on gender-based violence.
- **Irak:** Putting something outside a home to show that a home needs to support. In a camp they identified points within the camp, at the wash point, so people know where to go and access services. We hidden gender-based violence information and hotline information inside Covid-19 information submitted to communities. We established a lot of social media groups, WhatsApp, Viper etc.
- **Egypten:** Feminist groups with younger members are working under the table in Egypt because they are targeted by the authorities. Some have been in areas with brochures on Covid-19 with information on gender-based violence inside it. They did "hidden activities". Groups under security threats.

Arbete via och med religiösa ledare och män

- **Honduras:** 95% of the population is religious. Our method is to guide and help people in a positive and liberating way using a religious language. In November we managed to gather religious leaders to talk about gender-based violence. This is something unique in the history of Honduras as the Church has been complicit actively and passively to gender-based violence. We met and agreed to work together to fight gender-based violence.
- **Uganda:** Through our work interfaith action through gender justice we work with different leaders of different faith; Muslims, Anglicans etc. We invite different faith leaders to speak out on radio and encourage their followers to end gender-based violence. We are looking for prime time when people are listening on radio. We went to communities to ask faith leaders to nominate two activists from each community. They were trained with the Sasa Faith tool kit. To use faith spaces to fight against gender-based violence etc. They are active in their communities.

- **Kenya:** *We have arranged meetings where church leaders share experiences on gender equality and gender-based violence. We have brought men onboard to increase their support. We have established men champions in three pilot countries. We have also been involved in conversations on theology and gender justice and covid-19.*

Radio och sociala medier

- **Kenya:** *We have used the radios and have worked with Council of Churches. Volunteers on the ground. Communities are reporting on cases from the ground. Health monitors*
- **Sydafrika:** *The power of social media and progressive voices. When something happens in one community, it spreads to others. We can use people with strong voices and influence who can speak out on gender-based violence. Train them on gender-based violence and they can exercise their power. The so called influencers.*
- **Palestina:** *During the pandemic we saw both positive and negative examples of the impact of social media. [...] A positive example were during lock down when many women were locked in and couldn't call for help. Through social media we mobilized women who have more freedom and can move to help them.*
- **Jordanien:** *The online materials have pros- and cons. We have good connection to internet in Jordan. Most Jordanians have access to internet. We need to emphasize online material to inform people and to get them to report on violations etc. In the beginning we did not have experience to develop such material but now we do. We have shifted from service provision to online information.*

2.6 Pandemins konsekvenser för medarbete i partnerorganisationer

Act Svenska kyrkans partner beskriver hur den försvårade situationen har skapat ökad stress och press på kollegor och dem själva. I Guatemala och Honduras ger representanter för partnerorganisationer tydligt uttryck för den stress och utsatthet de står i. Att ständigt möta kvinnor och barn som lever i stor utsatthet är oerhört påfrestande för den enskilde individen. Inte minst då man upplever att behoven ökar medan kapaciteten att respondera minskar av olika anledningar, som minskade ekonomiska medel eller begränsningar i organisationens kapacitet. I Myanmar beskriver en partner hur förväntan ökat på dem att kunna ge svar till drabbade personer men svårigheten då ovissheten är så stor på så många nivåer.

Rent fysiskt har det också skapat en ökad utsatthet för enskilda medarbetare i olika organisationer. Partner beskriver hur den ökade utsattheten hos många människor gjort att medarbetare behövt ta stora risker för att nå dem och säkerställa vård och stöd. Likaså beskrivs hur även de utsatts för olika former av sexuellt våld som de inte upplevt i samma utsträckning innan.

Medarbetare är också en del av samhället i övrigt och även drabbade av den ekonomiska krisen, hälsokrisen och ökade utsattheten och ovissheten om framtiden. I Jordanien har organisationerna bland annat hanterat det genom att erbjuda stöd till medarbetare samt under 16 days of activism lyfta fram detta. Den psykosociala bördan på anställda har upplevts väldigt tungt.

- **Jordanien:** *Stress within the homes, mothers and fathers stressed will have a negative impact on their children. Psychosocial support has self-increased? We are doing it within our centers.*

It is a bit difficult and stressful for us councilors. Staff needs support. During the 16 days of Activism, Jordan's main theme is domestic violence, acknowledging the increase of it. And we want to focus on staff's wellbeing.

To provide online sessions via Zoom etc. to have local staff in these. Some staff will do short videos and then have discussions afterwards. Not to only talk about GBV matters but also the effect of this on staff. It is a shared experience. This will be valuable for us after months of working in stressful environments

- **Myanmar:** *The survivors approach us to get advice on how to deal with the situation, especially during the second wave. The cases are getting higher, and the fear of getting infected is getting higher. Online abuses have increased and harassments. I personally have been harassed and blackmailed. Sexual harassments online. It is horrible. It is different now comparing to earlier this spring. We didn't lose our job in the beginning. In the second wave, the daily income is decreasing, the tensions are getting higher. We don't see the future clearly. What will happen next month, year etc. It is worse in small cities etc. the health care is not satisfactory comparing to the bigger cities.*

3. Framtiden

Act Svenska kyrkans partner beskrev hur pandemin framför allt befäst vikten av lokaliseringssagendan och att bygga kapacitet hos rättighetsbärare och organisationer som är kvar i samhället även i krissituationer. De lyfte även betydelsen av att i framtiden arbeta mer med religiösa ledare. Likaså poängterades hur stater vid en återbyggnad av samhället måste prioriterar sociala trygghetssystem, ett stärkt rättssystemen samt en rättvis arbetsmarknad för att förebygga och bemöta könsrelaterat våld.

Partner beskrev positiva så väl som negativa erfarenheter av staters närvaro och insatser under pandemin. Framförallt menar flera partner i Afrika att pandemin skapat en ökad medvetenhet bland religiösa, traditionella och politiska om våld i nära relationer och de samhällsekonomiska konsekvenser detta medför. Denna nya medvetenhet har öppnat upp för svåra samtal som tidigare inte var möjliga.

3.1 Lokaliseringssagendan

Flera partner förutser att vi som biståndsaktörer kommer bli mer beroende av aktörer/individer baserade närmre rättighetsbärare då tillgängligheten till de fysiska platserna kan komma att begränsas vid liknande situationer som den under Covid-19 pandemin. Det är därmed nödvändigt att stärka kapaciteten hos lokala aktörer. Flera partner betonar också vikten av att stötta lokala innovativa lösningar.

Frågan lyfts inte enbart ur ett effektivitetsperspektiv utan ur ett rättighetsperspektiv då de som står närmst utmaningarna också är bäst placerade att definiera lösningarna. Partner i Zimbabwe menar att lokalt ägarskap också är en förutsättning för att få till en förändring, att kunskapen görs tillgänglig och stannar kvar i det lokala samhället. Partner i Irak trycker på vikten av att hela responsen till könsrelaterat våld under Covid-19 måste utgå ifrån överlevare av våldet, dvs. de som själva blivit påverkade av situationen för att förstå hur man på bäst sätt bistår och skapar en hållbarhet i responsen. Om det inte görs riskeras fler problem än lösningar att skapas.

För att kunna göra detta menar partner i bland annat Palestina att det krävs en ökad flexibilitet i utvecklingsarbetet och framförallt i hela finansieringskedjan från lokala samhällen till implementerande aktör/organisationer och ända upp till givare. Förståelsen och tilltron till de lokala aktörernas analys, kompetens och kapacitet behöver då stärkas i det globala samarbetet.

I flera av samtalen med partners lyfts problematiken med att civilsamhället, utan att ges rätt förutsättningar, får axla ett för stort ansvar för samhällsbärande funktioner, då staten i kriser minskat sin närvaro eller verksamhet. I Zimbabwe beskrivs exempelvis hur avsaknaden av professionell mödrahälsovård fick till följd att lokalt upprättade förlossningskliniker skapade ett ökad mödra- och spädbarnsdödlighet.

- **Myanmar:** *In the future we are going to strengthen our community-based organizations. We don't know when the Covid-19 will end. We must strengthen them and to communicate through phones and social media to work together if we have restrictions. Livelihood activities and psychosocial supports are needed. Many people are suffering from stress from*

Covid-19 so psychosocial support is important. Special efforts aimed at men; women can deal with the emotions.

- ***Palestina:*** *There is a lot of talk about localization to communities, including financial resources. We were under a lot of uncertainty. We work on building the capacities on communities, so they have support and protection groups there. We started to work online, did discussions, briefings based on the needs from the communities. We changed plans in accordance with the wishes from the community. Requires flexibility from donors etc. We need to change the way we work. Flexibility is key.*
- ***Zimbabwe:*** *Going on forward we will increase the mass of people trained on GBV. We need to leave the resource in the community. The communities should have an understanding of gender-based violence. We need to build a critical mass. People have own power and can exercise it.*
- ***Irak:*** *The whole response to Covid-19 and gender-based violence needs to be survivor-led/centered approach engaging them most at risk. There has been a huge international response in the country. But has not always considered local needs. Iraq was not prepared to handle basic remote protection, isolation in homes etc. We need to work on this. It has been successful but also less good in some cases.*
- ***Jordanien:*** *Sometimes we couldn't provide services, so we went through community-based organizations who were working closer with the communities.*
- ***Zimbabwe:*** *it has not been all positive to have organized communities. Some communities set up own health centers when the usual ones closed down during the Covid-19. To deliver babies etc. It was a medical catastrophe; we had many stillborn babies and women were losing their lives delivering babies. The governments failed to offer the proper responses.*

3.2 Religiösa aktörers roll i arbetet

Act Svenska kyrkans partner menar att det behövs hållbara strategier som omfattar flera samhällsnivåer för att det framtida arbetet mot könsrelaterat våld ska bli framgångsrikt.

Det handlar om att bibehålla den uppmärksamhet som det könsrelaterade våldet fått under pandemin och omvandla det till långsiktiga strategier och samarbeten mellan olika samhällsaktörer inom privata sektorn, offentliga sektorn och civilsamhället. Inte minst religiösa ledare är då viktiga för att kunna komma framåt.

Förutom ett bibehållande ett fokus på frågan så handlar det om att arbeta med normer och attityder i samhället där kyrkan och religiösa aktörer har en oerhört stor roll. "Everyone should be a gender-based violence champion" säger partner i Zimbabwe och sätter ord på den bild som partner i Colombia påtalar när hon efterfrågar en kulturell förändring i samhället där könsrelaterat våld, och mäns våld mot kvinnor inte längre accepteras. Här måste alla aktörer vara delaktiga. Kyrkan måste arbeta mot destruktiva normer och attityder på lokal samhällsnivå och staten måste samtidigt bekämpa straffriheten kring våldsbrott riktade mot kvinnor och flickor. "Vi måste få till en kulturell förändring, en förändring så att könsrelaterat våld inte accepteras" säger en kvinna från Colombia.

Hon sammanfattar den förväntan på religiösa ledare som uppkommer i många samtal, dvs att adressera destruktiva normer. Samtidigt finns det också en erfarenhet av att religiösa ledare inte nödvändigtvis står i förgrunden för dessa frågor. Det lyfts därmed ett behov av att arbeta strategiskt med religiösa företrädare med teologin som grund.

- **Kenya:** *gender-based violence has been made more public during the pandemic comparing to before. Hopefully this will lead to more intervention methods. More engagement from and collaboration between stakeholders, including religious leaders. We need to engage religious leaders by the use of data.*
- **Sydafrika:** *Multiple levels need to be done. We need long-term programs that support faith leaders, communities and survivors of gender-based violence. Advocacy is also important.*
- **Zimbabwe:** *We need to raise a critical mass of gender-based violence monitors and activists. Around 87 % of Zimbabweans go to church, use the church to educate on gender-based violence. Use the schools to educate children, so children do not start to express angers towards girls early. We target pastor's college to push for gender and gender-based violence.*
- **Honduras:** *95% of the population is religious. Our method is to guide and help people in a positive and liberating way using a religious language. I November we managed to gather religious leaders to talk about gender-based violence. this is something unique in the history of Honduras as the Church has been complicit actively and passively to gender-based violence. We met and agreed to work together to fight gender-based violence.*
- **Myanmar:** *We will continue educate students and their families. We are also providing care and counselling. Our school is the biggest one in this country. We can reach to most Christians through our work. We are working on developing a gender policy. We are trying to reach the conventions and the churches. The Christians don't want to go to the court, they want report to the police. The pastor does not deal with this. They say it is social. The Christians does not have support from the church or the government. The policy will become a support. We are trying to change the structures working with faith-based actors.*
- **Kenya:** *Many of the church leaders are men, we have been reaching out to them. It was very clear that some of them does not know what gender-based violence is. Because it is normalized to them. There is a gap and they need more training. They are positive to promote and enhance gender justice and empowering women. Three pilot countries for platforms for gender justice.*
- **Kenya:** *The need for men's engagement is there. Most of our church leaders are men and they need to be capacity built. The church leaders need to be part of the conversation around gender-based violence and be part of the processes.*

3.3 Prioriteringar vid en återbyggnad – sociala trygghetssystem, förstärkt rättssystem och en rättvis arbetsmarknad

Covid-19 pandemin har på många håll runt om i världen visat på brister i de befintliga systemen för att förebygga och bemöta konsekvenserna av könsrelaterat våld. Under rundabordssamtalen diskuterades områden som stater och statliga institutioner borde prioritera vid en återbyggnad av samhällen för att bättre förebygga och bemöta könsrelaterat våld. Det som framförallt lyftes var behovet av sociala trygghetssystem, stärkt rättssystem och en rättvis arbetsmarknad. Likaså betonades vikten av flickors skolgång då skolan i sig utgjorde ett skydd mot olika former av våld.

Sociala trygghetssystem, i synnerhet grundläggande hälsovård, beskrevs avgörande för att förebygga och hantera konsekvenserna av könsrelaterat våld. När mödrahälsovård prioriteras ned som en konsekvens av Covid-responsen lämnas befolkningen till att finna alternativa lösningar. Ett dystert exempel på det är från Zimbabwe där kvinnor i brist på närvaro av fungerande hälsokliniker satte upp provisoriska kliniker vilket ledde till ökat antal barn och mödrar som förlorade sina liv. Samtidigt pekar partner på hur regeringarnas agerande i Covid-krisen visar på den kapacitet som staterna har – och därmed deras möjlighet att faktiskt leva upp till sina skyldigheter att tillhandahålla social service. ”Om regeringarnas lyckas upprätta särskilda hälsokliniker för covidsjuka personer, så borde de kunna se till att alla kvinnor har tillgång till grundläggande hälsovård”, menar en partner från Sydafrika.

Som tidigare nämnt så uttrycker flera partner en oro över att rättssystemen i flera länder försvagats då restriktioner och tillfälliga pandemilagor satt ordinarie lagor ur spel samt att våld riktat mot kvinnor och flickor nedprioriterats i myndighetsbemötande och hantering. Rädslan är stor att den, i många länder, redan utbredda straffriheten mot kvinnor kommer fördjupas. Frågan om kvinnors och flickors rättigheter måste vara en prioritet i återbyggnaden. Likaså efterfrågas en starkare samverkan med mellan stat och civilsamhälle i likhet med de insatser som beskrivs i Uganda. Där har lokala kommittéer etablerats med syfte att öka tillgängligheten till rättsväsendet för överlevare av våld.

Den ekonomiska krisen som följt i pandemins spår har skapat en omfattande arbetslöshet. När stater i återbyggnaden försöker stimulera arbetsmarknaden noterar partner i Sydafrika och Colombia att man satsar på projekt som exempelvis inom infrastruktur, som gynnar traditionellt manliga yrken. Det riskerar fördjupa de ojämställdheten mellan könen då den ekonomiska krisen i sig slagit hårt mot kvinnodominerade sektorer.

Sociala trygghetssystem

- **Kenya:** *Covid-19 is threatening progress on women’s health, girls’ health and men’s health. Primary Health care systems are needed. We need to invest in health care and we need evidence based on data and we need to encourage women and girls who have been abused to report.*
- **Sydafrika:** *What Covid-19 has taught us is that things can be done. If governments can set up special health care centers for Covid-19 affected people, why can’t our governments use the same centers for women’s health care centers. We should monitor were education funds are going. How can we support girls who are not in school? Budgets have been moved away from women’s actions and activities.*
- **Zimbabwe:** *In Zimbabwe, nothing is working. We have basically no social protection. We should assure that clinics open contraception etc. The government is broke, they invest more in military than in social services.*

- **Irak:** *Strengthening the health systems to respond better, for instance when it comes to SRHR. Since these have been directed away. Complications from childbirth and conceptions have been noticed. Many cannot afford private hospitals and the public ones are under constraint.*

En rättvis arbetsmarknad

- **Irak:** *The problem with economic constraints needs to be discussed and economic violation. A good time to push for equal participation on the labor market. Push for vulnerable groups, women's empowerment etc.*
- **Indien:** *We have seen that unemployment and people losing their jobs triggers gender-based violence in the household. Because you cannot provide food or manage resources within women's group? If the government can address the unemployment, gender-based violence will be reduced.*
- **Colombia:** *Our analysis is that Covid-19 has increased the inequality that already existed, which is why we believe that the measures taken by the government regarding Covid-19 must be directed towards existing inequalities. States have invested a lot of funds in infrastructure projects, which benefit traditionally male professions.*

3.4 Möjligheter framåt - En öppning för svåra samtal samt ett behov av handling

I några länder beskrivs hur en effekt av det ökade könsrelaterat våld är att aktörer (traditionella, religiösa, politiska ledare) som tidigare inte prioriterade eller helt enkelt negligerade frågan, uppmärksammat den och efterfrågar civilsamhällesaktörer som samtalspart för att finna lösningar.

Partner ser positivt på denna utveckling men menar att det samtidigt finns en risk att frågan försvinner efter hand och nedprioriteras när den akuta fasen avtar. Partner i Kenya trycker på vikten av ett koordinerat påverkansarbete mellan aktörer på lokal, nationell och internationell nivå för att frågan ska finnas kvar och att hållbara insatser ska utformas. Det är även viktigt för att säkerställa att insatserna som görs utgår ifrån rättighetsbärares analys och perspektiv.

- **Kenya:** *We have to ensure the critical mass and ensure that there is continued conversations around this. There has to be a sustained conversation around gender-based violence. Governments need to set sustainable mechanisms in place.*
- **Zimbabwe:** *The hardliners have opened their eyes during Covid-19, traditional chiefs etc. We have started to have conversations with them. And raise questions on gender equality and GBV. A bad time but it has giving us an opportunity to speak to patriarchal figures.*

Könsbaserat våld får aldrig bli en fråga om "sedan" när allt det andra på agendan är hanterat, säger partner från Irak och Palestina. De menar att det alltför ofta blir så. Den verklighet världen står inför just nu med ett ökat och allt mer brutaliserat vilket kommer skapa trauman för generationer framåt, gör att frågan inte kan få ignoreras utan bör bemötas omgående och inte när hälsopandemin är under kontroll.

- **Palestina:** *It is time now to change. Because people are using excuses for no action.*

- ***Irak:*** *Now it is time to address these issues. Our theme is more than ever. We need to advance women's rights. Now it is time to act.*
- ***Irak:*** *Now it is time to address these issues. Our theme is more than ever. We need to advance women's rights. Now it is time to act.*